

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta laeiksi peruskoululain ja lukiolain sekä niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 30 päivältä syyskuuta 1983 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 89. Valiokunta on samassa yhteydessä käsitellyt sen valmisteltavaksi 7 päivänä lokakuuta 1983 lähetetyn ed. Perhon ym. lakialoitteen n:o 137 laeiksi peruskoululain 31 §:n, lukiolain 21 §:n ja iltalukiolain 8 §:n muuttamisesta.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuuluttavina opetusministeri Kaarina Suonio, kansliapäällikkö Jaakko Numminen, osastopäällikkö Leevi Melametsä, apulaisosastopäällikkö Jukka Sarjala, opetusneuvos Jouko Könölä ja johtava projektisihteeri Pentti Arajärvi opetusministeriöstä, budjettipäällikkö Juhani Korpela valtiovarainministeriöstä, hallitussihteeri Mervi Virtanen sosiaali- ja terveysministeriöstä, pääjohtaja Erkki Aho, ylijohtaja Erkki Kähkönen sekä toimistopäälliköt Veikko Lepistö ja Elias Niskanen kouluhallituksesta, osastopäällikkö Martti Nevalainen ammattikasvatushallituksesta, koulutoimentarkastaja Pertti Seppänen Lapin lääninhallituksesta, apulaisosastopäällikkö Esko Toivonen ja talousasiainsihteeri Rauno Jarnila Suomen Kunnallisliitosta, apulaisosastopäällikkö Simo Juva ja opetusasiain sihteeri Taina Jussila Suomen Kaupunkiliitosta, johtaja Karl-Johan Brunström ja koulusuunnittelija Margareta Nygård Finlands svenska kommunförbundista, osastopäällikkö Aslak Lindström Opettajien Ammattijärjestö OAJ:stä, toiminnanjohtaja Terttu-Liisa Ertola Suomen Kieltenopettajien Liitosta, puheenjohtaja, erityisopettaja Matti Rekki ja koulunjohtaja Seppo Laakkonen Suomen Erityiskasvatusliitosta, rehtorit Antero Penttilä ja Esko Laakso Suomen Rehtorit ry:stä, koulutoimen johtaja Paavo Puumala ja rehtori Taina Lehtonen Kaustisten kunnasta, rehtori Armas Paavola Helsingin kaupungin Kallion lukiosta sekä kansanedustaja Kalevi Kivistö Espoosta.

Hallituksen esitys ja lakialoite

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että niin sanottujen koululakien voimaantuloa siirrettäisiin valtion taloudellisen tilan heikentymisen takia yhdellä vuodella 1 päivästä elokuuta 1984 1 päivään elokuuta 1985. Samalla ehdotetaan muutettavaksi peruskoululakia ja lukiolakia niin, että näissä laeissa asetusten sijasta säädettäisiin opettamiseen käytettävästä tuntimäärästä eli tuntikehyksestä. — Esitys liittyy vuoden 1984 tulo- ja menoarvioehdotukseen. Lainmuutokset on tarkoitettu saattamaan voimaan heti, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

Lakialoitteessa n:o 137 ehdotetaan peruskoululakia ja lukiolakia muutettavaksi siten, että näissä laeissa säädettäisiin samalla tavalla kuin hallituksen esitykseen sisältyvissä vastaavissa laeissa opettamiseen käytettävästä tuntimäärästä, mutta lakien voimaantuloajankohta pidettäisiin ennallaan eli 1 päivänä elokuuta 1984.

Valiokunnan kannanotot Yleisperustelut

Saamansa selvityksen nojalla valiokunta pitää perusteltuna, kuten hallituskin esittää, että koulun voimavaroja koskevat säännökset otetaan lakiin. Valiokunta on todennut eräitä erityistarpeita, joita hallituksen esityksessä ei ole otettu riittävästi huomioon. Tämän vuoksi valiokunta esittää eräitä muutoksia.

Hallituksen esityksessä peruskoulun ala-asteen tuntikehyks on laskettu tarkoitettua suuremmaksi. Peruskoulun laajennetun kieliohjelman turvaamiseksi, peruskoululain 27 §:n nojalla annettavaan vapaaehtoisen aineen opetukseen ja saamelaisalueiden erityisongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan lisävoimavaroja. Niin ikään erikoislukioiden ja laajennettua kieliohjelmää noudattavien lukioiden toiminnan turvaamiseksi on tarpeen lisätä voimavaroja.

Valiokunta on todennut, että tuntikehyksen mitoittaminen on osoittautunut ongelmalliseksi. Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi uskonnon ja uuden elämäntutkimustieteen oppiaineen opetusta koskevat uudet säännökset aiheuttavat tarvetta perustaa pieniä opetusryhmiä. Lisäksi tulee ottaa huomioon vuoden 1982 koululakiesityksen perusteluissa (HE n:o 30/1982 vp.) luvattu lukion perusopetusryhmien pientäminen asteittain vuodesta 1986 lähtien. Tämän vuoksi valiokunta edellyttää, että hallitus seuraa kiinteästi uusien säännösten toimivuutta ja ryhtyy viivyttämättä tarpeellisiin toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi, mikäli saatujen selvitysten perusteella voidaan todeta, että lakien tavoitteet eivät ole toteutuneet.

Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavien huomautuksin ja muutosehdotuksin:

Yksityiskohtaiset huomautukset

1. Peruskoululaki

31 §

1 mom. Momenttiin sisältyvät perussäännökset peruskoulun ala-asteen tuntikehyksestä. Tuntikehykseen on laskettu mukaan oppiaineiden opettamiseen, luokkamuotoiseen oppilaan ohjaukseen sekä tukiopetukseen käytettävät tuntimäärät. Tuntikehyksen ulkopuolelle jäävät eräät erilliset tehtävät, joista on virkaehtosopimuksella sovittu ja jotka eräissä tapauksissa voidaan laskea opetusvelvollisuuteen kuuluviksi.

Tarkistetut laskelmat ovat osoittaneet, että hallituksen esitys antaa peruskoulun ala-asteelle tarkoitettua suuremman tuntikertymän. Näin ollen valiokunta ehdottaa ala-asteen rehtorin ja luokanopettajan virkaa kohti tulevaksi tuntikehykseksi 28,5 tuntia viikossa.

2 mom. Momenttiin sisältyvät perussäännökset peruskoulun yläasteen tuntikehyksestä. Hallituksen esityksen mukaan yläasteen käytössä oleva tuntimäärä riippuu 1-luokkasarjaisista kouluista luokan ottamatta keskeisesti koulun oppilasmäärästä. Silloin kun koulu on 1-luokkasarjainen, tuntikehyks on oppilasmäärästä riippumatta kiinteä. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että 1- ja 2-luokkasarjaisuuden rajalla olevissa kouluissa oppilasmäärän pienikin muutos saattaa aiheuttaa kohtuuttoman suuren muutoksen koulun käytettävissä olevaan tuntimäärään. Tuntikertymien ero on niin suuri, että se vaikut-

taa koulun opettajanvirkojen määrään. Tämän vuoksi valiokunta esittää, että myös 1-luokkasarjaisissa kouluissa otettaisiin koulun oppilasmäärä huomioon silloin, kun perusopetusryhmässä on enemmän kuin 24 oppilasta. Näin vältetään liian jyrkät tuntimäärien vaihtelut ja parannetaan myös mahdollisuuksia järjestää saamenkielistä opetusta.

3 mom. Momentin nojalla osa sekä ala-asteen että yläasteen tuntikehyksestä käytetään tukiopetukseen sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Kysymyksessä on tuntivaraus, joka käytetään osittain tai kokonaan ja jota ei voida siirtää muihin tarkoituksiin.

Tukiopetuksen luonteesta ja käytöstä valiokunta toteaa kantanaan seuraavaa: Tukiopetus on tilapäisesti jälkeen jääneille tai sitä muusta syystä tarvitseville oppilaille annettavaa opetusta. Näin ollen tukiopetusta voidaan käyttää muun muassa

— silloin kun oppilas on muuttanut kuntaan, jossa hän ei voi jatkaa aloittamansa kielen opiskelua,

— silloin kun oppilas ei tilapäisen sairastumisen vuoksi voi käydä koulua, sekä

— sellaisissa muissa tapauksissa, joissa siihen on tilapäiseen jälkeen jäämiseen verrattava perusteltu syy.

Valiokunta korostaa, että oppilasta ei tulisi ottaa pois jonkin aineen opetuksesta muun aineen tukiopetuksen antamista varten.

4 mom. (uusi). Peruskoululain 27 §:n mukaan suurissa kunnissa opetussuunnitelmaan on otettava useita kieliä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Silloin kun kunnalla on velvollisuus järjestää ensimmäisenä vieraana kielenä kahden tai useamman kielen taikka vastaavasti toisen kotimaisen kielen ja yhden tai useamman vieraan kielen opetusta, on välttämätöntä antaa kunnalle lisävoimavaroja kielenopetuksen järjestämiseen. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan säännöksen lisäämistä lakiin siten, että lisätunnit sidotaan kunnan kieliohjelmaan ja annetaan kunnan koululautakunnalle jaettavaksi harkinnan mukaan kunnan peruskouluille. Tarkemmat säännökset asiasta annetaan asetuksella.

5 mom. (uusi). Ruotsinkielisen peruskoulun ala-asteella opetussuunnitelmaan voi voimassa olevan lain mukaan kuulua yksi vapaaehtoinen aine. Uudessa peruskoululaissa on vastaava oikeus ulotettu koskemaan myös saamelaisen kotiseutualueella sijaitsevaa ala-asteen koulua. Niin ikään suomenkielisen peruskoulun ala-asteen kouluun voi lääninhallituksen luvalla ja erityisesti syytä kuulua yksi vapaaehtoinen aine.

Tämän opetuksen turvaamiseksi valiokunta ehdottaa, että 27 §:n 4 momentin mukaisen vapaaehtoisen aineen opetusta varten oppiaineiden opettamiseen käytettävää tuntimäärää saadaan korottaa kahdella tunnilla perusopetusryhmää kohden.

Saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen turvaamiseksi valiokunta lisäksi edellyttää, että saamelaisalueen ala-asteen kouluihin nykyisen käytännön mukaisesti edelleen annetaan oikeus ylimääräiseen opettajanvirkaan saamenkielisen opetuksen järjestämiseksi. Hallituksen tulee seurata tuntekijärjestelmän toimivuutta saamelaisalueen peruskouluissa ja lukioissa sekä tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi ja lisävoimavarojen antamiseksi.

7 (5) *mom.* Erityisopetuksen järjestämistä koskevien kannanottojensa osalta valiokunta viittaa mietintöönsä n:o 18 (1982 vp.). Lisäksi valiokunta katsoo, että erityisopetuksen määrä tulee pitää kuntakohtaisesti ainakin nykyisellä tasolla ja että mahdollisuudet tuntekijärjestelmän käyttöön ottoon erityisopetuksessa tulisi selvittää. Hallituksen tulee huolehtia näistä seikoista asianomaisia asetuksia annettaessa.

99 §

Peruskoululain voimaantulon lykkäämisen johdosta hallitus esittää siirrettäväksi myös valtuutta opettaa eri laajuisia oppimääriä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esityksestä on jäänyt pois säännös, jolla tuntekijärjestelmän laajennus toteutettaisiin asteittain tasokurssien poistamista vastaavasti. Kun tällainen säännös on laissa välttämätön, valiokunta ehdottaa, että pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti.

2. Lukiolaki

21 §

1 *mom.* Momenttiin sisältyvät perussäännökset lukion tuntekijärjestelmästä. Valiokunta toteaa, että lukion kolmannella luokalla oppilaiden tuntien määrä ei ole sama asia kuin opettajien palkkauksen perusteena oleva tuntien määrä. Virkaehtosopimuksella on sovittu perusteista, joiden mukaan kurssimuotoisen lukion opettajalle maksetaan työstä, jonka hän tekee sen jälkeen kun oppilaiden opettaminen on kolmannella luokalla päätynyt. Palkanmaksun peruste saadaan kertomalla pidettyjen tuntien lukumäärä kertoimella 1,6. Saatu tulo ilmaisee opettajatuntien määrän vuo-

dessä. Opettajien virkojen perusteena käytetään opettajatuntien määrää.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lukion tuntekijärjestelmä olisi 27 tuntia viikossa vuosiluokkaa kohti sekä 0,9 tuntia viikossa kutakin oppilasta kohti. Säännös on kirjoitettu siten, että se tuottaa saman valtakunnallisen tuntikertymän kuin maamme lukioissa lukuvuonna 1983—84 on. Tällöin lukion ensimmäisellä ja toisella luokalla on uusi lukusuunnitelma ja kolmannella luokalla vanha lukusuunnitelma. Lukioden toimintakyvyn ja valinnaisuuden turvaamiseksi valiokunta esittää, että lukion tuntekijärjestelmää lisättäisiin siten, että vuosiluokkaa kohti tulevaksi tuntimääräksi tulee 29 eikä 27. Jos vuosiluokalla on vain yksi perusopetusryhmä, vuosiluokkaa kohti saataisiin kuitenkin käyttää 49 tuntia viikossa.

2 *mom.* Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lukion tukiovetus on tarkoitus järjestää samalla tavalla kuin peruskoulun yläasteen tukiovetus. Tämän johdosta valiokunta viittaa edellä peruskoululain 31 §:n 2 momentin kohdalla lausuttuun.

3 *mom. (uusi).* Maassamme toimii nykyisin valtioneuvoston päätöksellä neljä erikoislukiota, joilla on erityinen tehtävä. Niiden tarvitsema tuntekijärjestelmä on poikkeuksellisen suuri opetuksen vaatimien pienten opetusryhmien takia. Lukiolain 20 §:n mukaan tuntijaosta päättää valtioneuvosto ja oppimäärästä kouluhallitus. Hallituksen esityksessä ei ole otettu huomioon erikoislukioden erityistarpeita. Valiokunta katsoo, että valtioneuvoston tulee voida määrätessään lukiolle erityisen tehtävän, korottaa sen tuntimäärää. Erikoislukioden toimintaedellytysten turvaamiseksi valiokunta ehdottaa uuden 3 momentin lisäämistä pykälään.

Maassamme toimii myös lukioita, jotka noudattavat ns. painotettua lukusuunnitelmaa ja joiden tehtävä on samantapainen kuin erikoislukioden. Valiokunta pitää välttämättömänä, että erikoislukioden määrää lisätään maassamme ja että mahdollisimman monet näistä ns. painotettua lukusuunnitelmaa noudattavista lukioista pääsisivät erikoislukioiksi. Lisäksi valiokunta tähdentää, että uusi lukiolaki antaa mahdollisuuksia lukio- ja kuntakohtaiseen tuntimäärien ja oppimäärien vaihteluun. Valiokunnan mielestä kuntien tulisi käyttää lain antamia mahdollisuuksia hyväksi ja pyrkiä lukioden välisellä työnjaolla opetussuunnitelman erilaisiin painotuksiin.

4 *mom. (uusi).* Edellä peruskoululain 31 §:n 4 momentin perusteluissa mainittu peruskoulun

laaja kieliohjelma heijastuu lukioon siten, että lukioon on muodostettava useita kielenopetusryhmiä perusopetusryhmää kohti. Näin ollen lukiossa tarvitaan tätä varten lisää voimavaroja. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälään, samoin kuin vastaavasti peruskoululakiin, lisätään uusi 4 momentti, jonka mukaan kunnan kieliohjelman perusteella ensimmäisenä vieraana kielenä kahta tai useampaa kieltä taikka vastavasti toista kotimaista kieltä ja yhtä tai useampaa vierasta kieltä opettaessa saadaan oppiaineiden opettamiseen käytettävää tuntimäärää korottaa kunnassa sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Voimaantulosäännös

Edellä 21 §:n 3 momentin kohdalla lausuttuun viitaten valiokunta ehdottaa voimaantulosäännökseen lisättäväksi uuden 2 momentin, jonka mukaan nykyiset erikoislukiot jatkavat toimintaansa annetun määräyksen nojalla.

3. Itälukiolaki

Johtolause. Lakiehdotuksen johtolauseessa oleva painovirhe on korjattu.

Lakialoite

Koska valiokunta ehdottaa alussa mainitussa lakialoitteessa n:o 137 tarkoitettua lainsäädännön toteuttamista hallituksen esityksen pohjalta, olisi sanottu aloite tässä yhteydessä hylättävä.

Edellä sanotun perusteella valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että hallituksen esitykseen sisältyvistä lakiehdotuksista n:ot 4—10 hyväksyttäisiin muuttamattomina ja
että lakiehdotukset n:ot 1—3 hyväksyttäisiin näin kuuluvina:*

1.

Laki

peruskoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 31 §, 96 §:n 1 momentti ja 99 § näin kuuluviksi:

31 §

Peruskoulun ala-asteella saadaan käyttää opetussuunnitelmassa vahvistettujen oppiaineiden opettamiseen kutakin peruskoulun piiriin sijoitettua rehtorin ja luokanopettajan virkaa kohti 28,5 tuntia viikossa. Milloin piirin peruskoulun ala-asteella on vähintään seitsemän edellä tarkoitettua virkaa, saadaan kutakin virkaa kohti käytettävää tuntimäärää korottaa kahdella tunnilla viikossa.

Peruskoulun yläasteella saadaan käyttää opetussuunnitelmassa vahvistettujen oppiaineiden opettamiseen kutakin koulun vuosiluokkaa kohti enintään 35 tuntia sekä kutakin oppilasta kohti enintään puolitoista tuntia viikossa. Milloin vuosiluokalla on vain yksi perusopetusryhmä, saadaan edellä tässä momentissa säädetystä poiketen tällaista vuosiluokkaa kohti käyttää kuitenkin kaikkiaan 56 tuntia viikossa *sekä, jos tällaisen perusopetusryhmän koko on enemmän kuin 24 oppilasta, enintään kolme tuntia viikossa kutakin*

mainitun oppilasmäärän ylittävää oppilasta kohti.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos kunnassa opetetaan kunnan kouluhallinnosta annetun lain (479/83) 15 §:n mukaisen kieliohjelman perusteella yhteisenä aineena kahta tai useampaa vierasta kieltä taikka vastavasti toista kotimaista kieltä ja yhtä tai useampaa vierasta kieltä, saadaan oppiaineiden opettamiseen käytettävää tuntimäärää korottaa kunnassa sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Oppiaineiden opettamiseen käytettävää tuntimäärää saadaan korottaa kahdella tunnilla sellaista perusopetusryhmää varten, jossa annetaan 27 §:n 4 momentin mukaista vapaaehtoisen aineen opetusta.

(6 ja 7 mom. kuten hallituksen esityksen 4 ja 5 mom.)

96 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

99 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksen 99 §)

Opetettaessa 1 momentin mukaisesti erilaatuisia oppimääriä muodostetaan opetusryhmä kyseessä olevilla vuosiluokilla noudattaen koulujär-

jestelmän perusteista annettua lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä määräyksiä.

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki

lukiolain 21 ja 62 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 21 § ja 62 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

21 §

Lukiossa saadaan lukuvuoden työpäivien aikana käyttää opetussuunnitelmassa vahvistettujen oppiaineiden opettamiseen vuosiluokkaa kohti enintään 29 tuntia viikossa sekä kutakin oppilasta kohti enintään 0,9 tuntia viikossa. Milloin vuosiluokalla on vain yksi perusopetusryhmä, saadaan edellä tässä momentissa säädetystä poiketen tällaista vuosiluokkaa kohti käyttää kuitenkin kaikkiaan 49 tuntia.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos lukiolla on opetussuunnitelmaan perustuva valtioneuvoston määräämä erityinen tehtävä, saadaan 1 momentissa mainittua tuntimäärää korottaa sen mukaan kuin valtioneuvosto päättää.

Jos kunnassa opetetaan kunnan kouluhallinnosta annetun lain (479/83) 15 §:n mukaisen kunnan kieliohjelman perusteella ensimmäisenä

vieraana kielenä kahta tai useampaa kieltä taikka vastaavasti toista kotimaista kieltä ja yhtä tai useampaa vierasta kieltä, saadaan oppiaineiden opettamiseen käytettävää tuntimäärää korottaa kunnassa sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

(5 mom. kuten hallituksen esityksen 3 mom.)

62 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos valtioneuvosto on ennen tämän lain voimaantuloa määrännyt lukiolle 21 §:n 3 momentin mukaisesti erityisen tehtävän, jatkaa tällainen lukio tämän tehtävän suorittamista annetun määräyksen perusteella.

3.

Laki

iltalukiolain 8 ja 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun iltalukiolain (478/83) 26 §:n 1 momentti, ja lisätään 8 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

8 ja 26 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Lisäksi valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 137 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1983

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Astala, varapuheenjohtaja Holvitie, jäsenet Ala-Kapee, Alaranta (osittain), Elo, Eskelinen (osittain), Hirvelä, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari (osittain), Kalliomäki (osittain), Norrback (osittain), Pohjanok-

sa (osittain), Riihijärvi (osittain), Ronkainen, Roos, Tiuri (osittain) ja Uosukainen sekä varajäsenet von Bell (osittain), Dromberg (osittain), Nyby (osittain), Siitonen (osittain) ja Wasz-Höckert.

Vastalauseita

I

Kokoomuksen eduskuntaryhmä on jo aikaisemmin useissa eri yhteyksissä esittänyt kantansa koululakeihin liittyviin siirtolakeihin. Sen vuoksi emme tässä vastalauseessa esitä kuin eräitä keskeisimpiä näkökohtia.

Edellinen eduskunta piti uuden koululainsäädännön toteuttamista suunnitellun aikataulun mukaisesti siinä määrin tärkeänä kysymyksenä, että katsoi tehtäväkseen käsitellä koululait vielä oman toimikautensa puitteissa. Lait hyväksyttiin eduskunnassa yksimielisesti tämän vuoden keväällä. Tästä huolimatta alkoi hyvinkin pian lakien hyväksymisen jälkeen esiintyä tietoja tuoreitten koululakien voimaantulon lykkäämisestä. Perusteluna käytettiin ennen kaikkea valtiontalouden tilaa, mutta myös jossain määrin avoinna olevia kysymyksiä tuntikehityksen suuruudesta. Kuitenkin mm. tuntikehysjärjestelmään siirtymisestä aiheutuvat vähäiset kustannukset, enintään 30 miljoonaa markkaa ensimmäisenä vuonna, oli hyvissä ajoin ennakolta perusteellisesti selvitetty, joten yllätyksenä eivät ainakaan uudistuksesta aiheutuvat menot ole tulleet.

Korostamme edelleenkin sitä, että koululakien voimaantulon lykkääminen näin pian tehtyjen päätösten jälkeen heikentää kansalaisten luottamusta valtionhallinnon suunnitelmallisuuteen. Lakeihin sisältyvän tuntikehysjärjestelmän voimaantulon siirtyminen tai riisuminen saisi aikaan vaikeuksia kaikkialla koulun piirissä. Mielestämme ei ole perusteltua siirtää lakien voimaantuloa.

Peruskoulun ala-asteen voimavarojen (PL 31 §:n 1 mom.) osalta valiokunta ehdottaa puolen tunnin leikkaamista virkaa kohti viikossa. Asiaa on tarkasteltava laajasti ympäri maata koottujen

laskelmien perusteella tämän vuoden tuntikertymistä. On kouluja, joille leikattu tuntimäärä aiheuttaa vähennyksen nykytilanteeseen verrattuna. On myös kouluja, joille leikattu tuntimäärä toisi vielä hieman lisää tuntikertymää. Erityisesti pienet koulut, mutta myös suuret ala-asteet häviäisivät tuntikertymissä. On erheellistä laskea voimavarat kunnittain, jolloin syntyy lohdullinen kuva tilanteesta, kun taas koulukohtaisesti esiintyy paljon menetyksiä.

Myös peruskoulussa on voitava säännöksillä turvata koulun kieliohjelma lisäresursseilla silloin, kun se on kunnan kieliohjelmaa laajempi. Tämä koskee erityisesti laajempaa A-kielen tarjontaa, jota on asutuskeskusten suurilla ala-asteilla.

Katteettomiksi eivät saa jäädä ne lupaukset, jotka sivistysvaliokunta on antanut saamen kielen ja saamenkielisestä opetuksesta.

Peruskoulun ja lukion tuntikehysjärjestelmän kokeilussa on ortodoksista uskontoa sekä uskonnonhistoriaa ja siveysoppia opetettu tuntikehysresurssien ulkopuolella. Uuden koululainsäädännön mukaan, milloin yleisestä uskonnonopetuksesta on uskonnonvapauslain mukaisesti vapautettu vähintään kolme evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvaa oppilasta, heille on järjestettävä oman tunnustuksensa mukaista opetusta. Samoin uskonnonvapauslain mukaisesti vapautetuille vähintään kolmelle uskontokuntiin kuulumattomalle oppilaalle on opetettava elämänkatsomustietoa, joka on aivan uusi aine nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Tällä perusteella tullaan kouluissa muodostamaan huomattava määrä uusia uskonnonopetuksen opetusryhmiä. Tuntikehyskokei-

lun ja lakien sisältämät tuntiresurssit ovat kuitenkin mitoitettut siten, että ne eivät riitä nykyistä huomattavasti laajempaan uskonnonopetukseen.

Yläasteen osalta mitoitukset on kokoomuksen mielestä saatu riittävän suuriksi. Ongelmakohdiksi tosin jää pienen kaksisarjaisen yläasteen muuttuminen oppilasmäärän vähetessä yksisarjaiseksi.

Lukion osalta kantamme perustuu koottuihin vertailulaskelmiin. Hallituksen esitys 27 tuntia viikossa vuosiluokkaa kohden on riittämätön. Valiokunnan ehdottama 29 tunnin mukainen tuntimäärä voi eräissä lukioissa riittää, mutta jälleen keskimääräisesti lukion perusresurssin tulisi ehdottomasti olla 31 tuntia viikossa vuosiluokkaa kohden ja oppilaskerros 0,9.

Lukiossa on erityisesti saatava laaja kieliohjelma sekä erityistehtäviä suorittavien lukiodien ja ns. painotetun opetussuunnitelman mukaan toi-

mivien lukiodien opetus turvatuksi lisäresursseilla. Mahdollisimman monen ns. painotetun luku-suunnitelman mukaan opiskelevan lukion tulee päästä erikoislukioksi. Lukiossa kaavailtu 7 miljoonaa markkaa ei riitä laajemman kieliohjelman toteuttamiseksi, koska A-kielen laajan tarjonnan lisäksi on voitava turvata syntyvien C- ja D-kielten opetusryhmien opetusmahdollisuudet.

Kokoomuksen käsityksen mukaan ei saa heikentää erityisopetuksen tasoa eikä vähentää sen määrää. Päinvastoin tätä erityissektoria on pyrittävä kehittämään kaikin tavoin, myös toiminta-edellytysten määrässä.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvistä lakiehdotuksista n:ot 4—10 hylättäisiin ja että lakiehdotukset n:ot 1—3 hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

peruskoululain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 31 § (poist.) näin kuuluvaksi:

31 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

(2—4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Oppiaineiden opettamiseen käytettävää tuntimäärää saadaan korottaa kahdella tunnilla sellaista perusopetusryhmää varten, jossa annetaan 27 §:n 4 momentin mukaista vapaaehtoisen aineen opetusta. *Saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen järjestämistä varten käytettävästä tuntimäärän lisäyksestä säädetään kuitenkin asetuksella.*

(6 ja 7 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

96 ja 99 §

(Poist.)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1984.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

lukiolain 21 §:n (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 21 § (poist.) näin kuuluvaksi:

21 §

Lukiossa saadaan lukuvuoden työpäivien aikana käyttää opetussuunnitelmassa vahvistettujen oppiaineiden opettamiseen vuosiluokkaa kohti enintään 31 tuntia viikossa sekä kutakin oppilasta kohti enintään 0,9 tuntia viikossa. Milloin vuosiluokalla on vain yksi perusopetusryhmä, saadaan edellä tässä momentissa säädetystä poiketen tällaista vuosiluokkaa kohti käyttää kuitenkin kaikkiaan 49 tuntia.

(2—4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen järjestämistä varten käytettävästä tuntimäärän lisäyksestä säädetään asetuksella.

(6 mom. kuten valiokunnan mietinnön 5 mom.)

62 §

(Poist.)

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1984.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

iltalukiolain 8 §:n (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti (poist.) lisätään 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun iltalukiolain (478/83) 8 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

8 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

26 §

(Poist.)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1984.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1983

Tapio Holvitie
Riitta Uosukainen
Martti Tiuri

Aino Pohjanoksa
Kaarina Dromberg
Eva-Riitta Siitonen

II

Suomen Kristillisen Liiton edustajana en voi yhtyä valiokunnan enemmistön kantaan peruskoululain, lukiolain sekä niihin liittyvien lakien voimaantulon siirtämisestä 1 päivästä elokuuta 1984 elokuun 1 päivään 1985. Lakien siirtämiseen esitetyt syyt eivät ole riittävän painavat. Vajaan 30 miljoonan markan rahamäärä, jonka lakien edellyttämien tehtävien toteuttaminen maksaa, on opetusministeriön hallinnonalalla marginaalinen.

Edellisen eduskunnan sivistysvaliokunta teki perusteellista työtä ja sai aikaan yksimielisen mietinnön. Mielestäni lait ovat perusteellisen valmistelun tulosta ja loppuun saakka harkittuja. Ei ole mitään todellista syytä lähteä kirjaamaan tuntikehysjärjestelmää koululakeihin. Luonteeltaan tuntikehysjärjestelmää koskevat säännökset kuuluvat asetustasolle, niin kuin niistä peruskoululaissa ja lukiolaissa säädetään.

Tuntikehysjärjestelmän sijoittaminen lakiin kertoo eduskunnan ja hallituksen toimien erisuuntaisuudesta. Eduskunnan on varmistettava, että hallitus toteuttaa eduskunnan aiemmin yksimielisesti lausumaa tahtoa kirjaamalla lakiin seikoja, jotka kuuluvat luonteeltaan asetukseen. Kuitenkin hallituksen tulisi toteuttaa eduskunnan tahtoa muuttamattomana.

Vaikka tuntikehysjärjestelmä luonteeltaan sopii parhaiten asetukseen, Kristillinen Liitto katsoo kuitenkin tärkeäksi, olosuhteet huomioon ottaen, että järjestelmä kirjataan lakiin.

Peruskoululain 31 §:n osalta hallitus esittää korjausehdotuksessaan 0,5 tunnin leikkausta virkaa kohti. Kuitenkin on ilmeistä, että pienet koulut ja suuret ala-asteet tulevat menettämään tällaisessa järjestelyssä, ja siksi esitän tuntimäärän säilyttämistä hallituksen alkuperäisen esityksen mukaisena eli 29 tuntina.

Peruskoululain ja lukiolain mukaan uskonnon-opetuksen antamisen mahdollisuudet paranevat. Kuitenkin on pelättävissä, että uskonnon samoin kuin eräiden muiden reaaliaineiden opetusryhmiä pyritään yhdistelemään niin, että tehokas opetus ja erityisesti uskonnon opetuksessa välttämätön läheinen vuorovaikutus oppilaisiin kärsii. Tuntikehysjärjestelmän toteutuksessa on huolehdittava tehokkaan uskonnonopetuksen toteutumisesta.

Saamen kielen aseman turvaamiseen nykyisen lain säännökset ovat riittävät.

Lukion osalta valiokunnan korjaamakin ehdotus on tuntimäärältään liian alhainen. Keskimääräisesti lukion tuntimäärän tulisi olla 31 tuntia viikossa vuosiluokkaa kohden oppilaskertoimen tuottaman tuntimäärän lisäksi.

Edellä sanotun perusteella ehdotan,

että hallituksen esitykseen sisältyvistä lakiehdotuksista n:ot 4—10 hylättäisiin ja että lakiehdotukset n:ot 1—3 hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

peruskoululain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 31 § *(poist.)* näin *kuuluvaksi*:

31 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)
(2—7 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

96 ja 99 §
(Poist.)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1984.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

lukiolain 21 §:n (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 21 § (poist.) näin kuuluvaksi:

21 §

Lukiossa saadaan lukuvuoden työpäivien aikana käyttää opetussuunnitelmassa vahvistettujen oppiaineiden opettamiseen vuosiluokkaa kohti enintään 31 tuntia viikossa sekä kutakin oppilasta kohti enintään 0,9 tuntia viikossa. Milloin vuosiluokalla on vain yksi perusopetusryhmä, saadaan edellä tässä momentissa säädetystä poiketen tällaista vuosiluokkaa kohti käyttää kuitenkin kaikkiaan 49 tuntia.

(2—5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

62 §

(Poist.)

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1984.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

iltalukiolain 8 §:n (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti (poist.) lisätään 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun iltalukiolain (478/83) 8 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

8 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

26 §

(Poist.)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1984.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1983

Olavi Ronkainen

III

Eduskunta hyväksyi keväällä 1983 yksimielisesti peruskoululain ja lukiolain niihin liittyvine lakeineen. Lakeja koskevassa mietinnössä sivistysvaliokunta totesi: "Hallituksen esityksen perustelujen mukaan uusi lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan 1.8.1984. Valiokunta pitää tätä välttämättömänä ja sen vuoksi ehdottaa tarkan

voimaantulopäivän kirjoittamista kaikkiin lakiehdotuksiin."

Hallitus esittää kuitenkin koululakien voimaantulon lykkäämistä vuodelle, vaikka eduskunta on vastikään selkeästi osoittanut tahtonsa. Parlamentarismin perusperiaatteisiin on katsottu kuuluvan, että hallitus menettelee eduskunnan

tahtomalla tavalla; lykkäsesitys horjuttaa tätä periaatetta ja nakertaa ylimmän päätöksentekojärjestelmän uskottavuutta ja arvovaltaa. Samalla heikkenee usko valtion suunnittelukykyyn.

Uuteen koululainsäädäntöön liittyy monia uudistuksia. Eriarvoisuutta ylläpitävän tasokurssijärjestelmän poistaminen ja tuntikehysjärjestelmään siirtyminen, koulutasoisen hallinnon uudistaminen, tehtävien ja toimivallan siirtäminen hallinnossa alaspäin, oppivelvollisuudesta vapauttamisesta luopuminen, erityisopetuksen kehittäminen, uudet kasvatustavoitteet ja monet muut opetukseen liittyvät uudistukset ovat niin tarpeellisia, että niiden lykkääminen vuodelle saa aikaan melkoista vahinkoa. Erityisen vakavana pidämme sitä, että yksi oppilasikaluokka jäisi vaille parantuneita palveluja. Myös keskiasteen uudistus häiriintyisi.

On lisäksi muistettava, että mikäli eduskunta hyväksyisi voimaantulopäivän muuttamisen, ei olisi mitään takeita siitä, ettei ensi vuonna saataisi hallitukselta uutta lykkäsesitystä.

Hallitus on perustellut esitystään valtion taloudellisen tilan heikkenemisellä. Kuitenkin koululakien kustannusvaikutukset ovat olleet hallituksen tiedossa, eikä valtion talouden tila ole sillä tavalla muuttunut, että se oikeuttaisi syrjäyttämään sivistyksellisiä ja koulutuksellisia päämääriä varten laaditun aikataulun.

Hallitus on liittänyt esitykseensä lukion ja peruskoulun tuntikehysjä koskevat säännökset. Menettelyään hallitus perustelee toteamalla, että "opetusryhmien muodostamiseen käytettävissä olevat voimavarat ovat siinä määrin keskeinen ja koulun toiminnan järjestämisen kannalta olennainen tekijä, että on asianmukaista säätää niiden suuruudesta lailla". Yleinen periaate on, että lailla säädetään toiminnan yleiset periaatteet. Asetuksella säädetään siitä, miten ne toteutetaan, mitkä ovat ne yksityiskohtaiset hallinnolliset järjestelyt, joilla laki pannaan toimeen. Asetukseen otetaan mm. säännökset organisaatiosta ja tarvittavista voimavaroista.

Eduskunta oli koululakeja käsitellessään — normaaliksi muodostuneen käytännön mukaan — tietoinen asetuksissa säädettävistä resursseista. Parlamentarismien peruseriaatteisiin kuuluisi, että hallitus turvaisi resurssit eduskunnan ilmaise-man tahdon mukaisesti. Hallitus ei tuonut tuntikehysäädöksiä eduskuntaan saadakseen tietää eduskunnan kannan, vaan estääkseen sen, että lakien voimaantulon siirtäminen torjuttaisiin. Tällaista motiivia ei voida pitää hyväksyttävänä.

On enemmän kuin arveluttavaa, että hallitus on uhannut säätää eduskunnan tahdon vastaiset asetukset, ellei eduskunta suostu lakien lykkäämiseen. Se osoittaa, ettei hallitus ole esittänyt tuntikehysäädösten siirtämistä lakiin lisätäkseen eduskunnan päätösvaltaa tai saadakseen selville sen tahdon, vaan estääkseen eduskunnan toteuttamasta tahtoaan lakien voimaantuloajan osalta.

Eduskunta on koululakien hyväksymisen yhteydessä edellyttänyt, että hallitus huolehtii peruskoulun tuntikehysten mitoittamisesta siten, että peruskoululainsäädännön tavoitteisiin sisältyvä eriyttämisratkaisu turvataan ja että opetus voidaan järjestää tarkoituksenmukaisesti. Eduskunta edellytti hallituksen myös huolehtivan siitä, että lukion tuntikehysjärjestelmän toteuttamiseen varataan lukion opetussuunnitelman edellyttämät voimavarat lukiokohtaisesti siten, että lukion valinnaisuus toimii tarkoitettulla tavalla. Kuitenkaan nyt esitetyt tuntikehykset eivät peruskoulun ala-asteen ja lukion osalta turvaa tarvittavia toimintaedellytyksiä.

Opetusministeri on valiokunnalle tekemässään ehdotuksessa alentanut hallituksen esittämää peruskoulun ala-asteen tuntikehykseen kuuluvaa tuntimäärää, minkä muutoksen myös valiokunta on hyväksynyt. Mikäli näin tehdään, ei varsinkaan suurilla ala-asteilla kaikilta osin saavuteta niitä opetuksellisia ja kasvatuksellisia tavoitteita, jotka yhteiskunta peruskoulun ala-asteelle asettaa. Tuntikehysten mitoittaminen kovin ahtaaksi kaventaa joustavan koulunpidon mahdollisuuksia eri tavoin maan eri osissa ja eri kokoisissa kouluissa.

Valiokunnan esittämä lukion tuntikehys, 29 tuntia viikossa, on täysin riittämätön. Perusresurssiksi tulisi välttämättä taata ainakin 31 tuntia viikossa vuosiluokkaa kohden ja oppilaskertomiksi 0,9, jolloin lähestytään lukiokokeilussa käytettyä tuntikehystä. Kokeilusta saadut kokemukset ovat olleet myönteisiä ja lukiouudistuksen tärkein peruste. Valiokunnan esittämä resursien ratkaiseva pienentäminen kokeiluun verrattuna vie pohjan pois lukiouudistukselta.

Myös laajan kieliohjelman toteuttaminen luki-ossa edellyttää riittäviä resursseja. A-kielen laajan tarjonnan lisäksi on ehdottomasti turvattava myös syntyvien C- ja D-kielten opetusmahdollisuudet. Erityistehtäviä suorittavien ja ns. painotetun opetussuunnitelman mukaan toimivien lukioiden opetus on turvattava.

Yleensä kielenopetusta säätelevän säännösten tulisi olla niin väljä, että se sallisi kielenopetuksen monipuolistamisen paikkakuntakohtaisen tilanteen mukaan joko A- tai C-kielillä. Mikäli saksaa, ranskaa ja venäjää ei valita riittävästi ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi, olisi vastaavasti tuettava näiden kielten opiskelua valinnaisena toisena vieraana kielenä eli C-kielenä.

Kielenopetuksen tarkoituksenmukainen toteuttaminen ja kieliohjelman monipuolistaminen tulisivat peruskoulun ala- ja yläasteella sekä lukiossa turvata takaamalla riittävät resurssit. Joka tapauksessa kielenopetuksen monipuolista toteuttamista on tarkasti seurattava.

Mietintöön sisällytetyt, saamen kielen ja saamenkielistä opetusta koskevat lausumat ovat perusteltuja. Pidämme tärkeänä, että kyseessä oleva opetus turvataan kaikilla kouluasteilla.

Saamen kielen ja saamenkielinen opetus kehittyy tällä hetkellä nopeasti. Kolmen eri saamen kielen (inarinsaamen, koltansaamen ja pohjoissaamen) opetustarve sekä se, että saamelaiden kotiseutualueen kouluissa voi olla sekä suomenkielisiä, saamenkielisiä että saamen kieltä opiskelevia, edellyttävät tuntikehykseen lisäresursseja. Siksi esitämme, että peruskoululain 31 §:ään ja lukiolain 21 §:ään otetaan säännös, jonka mukaan saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen järjestämistä varten käytettävästä tuntimäärän lisäyksestä säädetään asetuksella.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvistä lakiehdotuksista n:ot 4—10 hylättäisiin ja että lakiehdotukset n:ot 1—3 hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

peruskoululain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 31 § (poist.) näin kuuluvaksi:

31 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

(2—4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Oppiaineiden opettamiseen käytettävää tuntimäärää saadaan korottaa kahdella tunnilla sellaista perusopetusryhmää varten, jossa annetaan 27 §:n 4 momentin mukaista vapaaehtoisin aineen opetusta. Saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen järjestämistä varten käytettävästä tuntimäärän lisäyksestä säädetään kuitenkin asetuksella.

(6 ja 7 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

96 ja 99 §

(Poist.)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1984.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

lukiolain 21 §:n (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 21 § (poist.) näin kuuluvaksi:

21 §

Lukiossa saadaan lukuvuoden työpäivien aikana käyttää opetussuunnitelmassa vahvistettujen oppiaineiden opettamiseen vuosiluokkaa kohti enintään 31 tuntia viikossa sekä kutakin oppilasta kohti enintään 0,9 tuntia viikossa. Milloin vuosiluokalla on vain yksi perusopetusryhmä, saadaan edellä tässä momentissa säädetystä poiketen tällaista vuosiluokkaa kohti käyttää kuitenkin kaikkiaan 49 tuntia.

(2—4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen järjestämistä varten käytettävästä tuntimäärän lisäyksestä säädetään asetuksella.

(6 mom. kuten valiokunnan mietinnön 5 mom.)

62 §

(Poist.)

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1984.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

iltalukiolain 8 §:n (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti (poist.) lisätään 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun iltalukiolain (478/83) 8 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

8 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

26 §

(Poist.)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1984.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1983

Heli Astala

Inger Hirvelä

